

4. EIROPAS STRUKTURĀLIE UN INVESTĪCIJU FONDI 2021.-2027. GADA PROGRAMMĒŠANAS PERIODĀ

4.1. EIROPAS SAVIENĪBAS DAUDZGADU FINANŠU IETVARŠ 2021.-2027. GADAM

2018.gada 2.maijā Eiropas Komisija publicēja Komisijas paziņojumu par Daudz gadu finanšu shēmu 2021.-2027.gadam¹. Šis dokuments ir Eiropas Komisijas priekšlikuma projekts nākošajam Eiropas Savienības ilgtermiņa budžetam pēc 2020.gada, kad beigsies Eiropas strukturālo un investīciju fondu 2014.-2020.gada programmēšanas periods. Eiropas Savienības dalībvalstīm ir jāvienojas par Eiropas Savienības budžeta gala variantu līdz 2020. gada sākumam, attiecīgi paredzot Eiropas Savienības budžeta sadali starp dalībvalstīm.

Saskaņā ar Eiropas Komisijas publicētajiem normatīvo aktu (*regulu*) priekšlikumiem Latvija joprojām varēs saņemt Eiropas strukturālo un investīciju fondu (*ESIF*) atbalstu kā "mazāk attīstītais reģions". Atbilstoši Eiropas Komisijas priekšlikumam Kohēzijas politikas atbalsta samazinājums salīdzinājumā ar 2014.-2020.gada programmēšanas periodu ir 13% (*584 miljoni EUR*), un plānotais ESIF piešķirums ir 4,262 miljardi EUR. Turklāt piedāvātais Eiropas Savienības līdzfinansējuma samazinājums ir no 85 uz 70%, kas radīs papildu slogu projektu īstenotājiem (*t.sk. Liepājas pilsētas pašvaldības administrācijai*). Šāda situācija ir izskaidrojama ar to, ka Eiropas Komisija cenšas samazināt grantu finansējuma īpatsvaru un palielināt finanšu instrumentu (*aizdevumu, aizdevumu garantiju u.c.*) īpatsvaru projektu finansēšanā.

Lemjot par Eiropas Savienības daudz gadu budžeta apstiprināšanu 2020.gada sākumā, Latvijas lielākie izaicinājumi ir:

- panākt pēc iespējas mazāku Latvijai pieejamā Eiropas Savienības budžeta samazinājumu (*it sevišķi Kohēzijas fonda finansējumu*) situācijā, kad Lielbritānija, viena no ES lielākajām neto maksātājvalstīm, izstāsies no ES 2020.gadā;
- panākt pēc iespējas mazāku ESIF līdzfinansējuma samazinājumu konkrētiem investīciju projektiem.

Eiropas Savienības daudz gadu budžeta projekts ietver septiņas tematiskās izdevumu prioritātes, no kurām "Kohēzija un vērtības" ietvaros varētu tikt piešķirts finansējums SOCIĀLĀS AIZSARDZĪBAS nozares finansēšanai (skatīt Tabulu 4.1. zemāk). Eiropas Savienības budžeta prioritātes attiecīgi ir pakārtotas Eiropas Savienības politiskajām prioritātēm.

TABULA 4.1. EIROPAS SAVIENĪBAS DAUDZGADU BUDŽETA PRIORITĀTES KONTEKSTĀ AR FINANSĒJUMU KULTŪRAS NOZAREI

Prioritāte	Apakšprioritāte	Finansēšanas avots
2. Kohēzija un vērtības	5. Reģionālā attīstība un kohēzija	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
	7. Ieguldījums cilvēkos, sociālajā kohēzijā un vērtībās	Eiropas Sociālais fonds +

Avots: Komisijas paziņojums par Daudz gadu finanšu shēmu 2021.-2027.gadam

¹ Eiropas Komisijas 2018. gada 2. maija paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Mūsdienīgs budžets Savienībai, kas aizsargā, dod iespējas un aizstāv. Daudz gadu finanšu shēma 2021.-2027.gadam".

4.2. EIROPAS SAVIENĪBAS NACIONĀLĀS PROGRAMMAS 2021-2027

Kohēzijas politika ir Eiropas Savienības galvenā investīciju politika, un tās mērķis ir veicināt pilsētattīstību un mazināt sociāli ekonomiskās atšķirības starp Eiropas Savienības reģioniem. Eiropas Savienības kohēzijas politikas īstenošanai paredzētais finansējums veidos Eiropas Savienības daudzgadu budžeta piešķiruma Latvijai lielāko daļu.

Kohēzijas politikai 2021.-2027.gada periodā ir pieci galvenie mērķi:

1. Viedāka Eiropa (*inovācija, digitalizācija, ekonomikas pārkārtošana, atbalsts maziem un vidējiem uzņēmumiem*).
2. Zaļāka Eiropa ar zemākām oglekļa emisijām (*Parīzes nolīguma īstenošana un investēšana enerģētikas pārkārtošanā, atjaunojamajos resursos un cīņai pret klimata pārmaiņām*).
3. Labāk savienota Eiropa (*stratēģiskie pārvadājumi un digitālie tīkli*).
4. Sociālāka Eiropa (*atbalsts kvalitatīvai nodarbinātībai (t.sk. jauniešu nodarbinātībai), izglītībai, prasmju ieguvei, sociālajai iekļaušanai un vienlīdzīgai piekļuvei veselības aprūpei*).
5. Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa (*vietējā līmeņa stratēģiju izstrāde un ilgtspējīga pilsētu attīstība Eiropas Savienībā*).

SOCIĀLĀS AIZSARDZĪBAS nozarei tematiski saistoši ir ceturtais un piektais Kohēzijas politikas mērķis.

Kopš 2018.gada Latvija veic sarunas ar Eiropas Komisiju par dažādiem Kohēzijas politikas īstenošanas aspektiem, tai skaitā Latvijas investīciju vajadzībām kohēzijas politikas īstenošanai.

2019.gada 27.februārī Eiropas Komisija publicēja 2019.gada Ziņojumu par Latviju². Šī dokumenta D pielikums ietver investīciju pamatnostādnes Latvijai par kohēzijas politikas finansējumu 2021.-2027.gadam. Pamatojoties uz D pielikumu, Finanšu ministrija, kā ESIF vadošā iestāde, ir sagatavojusi Ziņojumu par Kohēzijas politikas mērķiem, rezultātiem un Dalībvalstīm veicamajiem priekšdarbiem. Šajā dokumentā ir noteikti kohēzijas mērķi, veikuma un rezultātu rādītāji, kā arī priekšdarbi/kritēriji Latvijai, lai pretendētu uz ESIF finansējumu. Lai arī šis ir izstrādes posma darba materiāls, tas satur vērtīgu informāciju par sagaidāmajiem projektu tematiskās atlases nosacījumiem.

Zemāk redzamajā Tabulā 4.2. ir atspoguļota informācija Kohēzijas politiskajiem mērķiem pakārtoto informāciju.

² Eiropas Komisijas 2019. gada 27. februāra 2019. gada ziņojums par Latviju. Pavaddokuments dokumentam "Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Centrālajai Bankai un Eurogrupai. 2019. gada Eiropas pusgads – novērtējums par progresu strukturālo reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā un koriģēšanā, un saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1176/2011 veikto padziļināto pārskatu rezultāti.

TABULA 4.2. LATVIJAS PRIEKŠLIKUMA PROJEKTS KOHĒZIJAS POLITIKAS MĒRĶA “IEDZĪVOTĀJIEM TUVĀKA EIROPA” ĪSTENOŠANAI

Kohēzijas politikas konkrētais mērķis	Veikuma pamatrādītāji		Rezultātu pamatrādītāji	
	Izlaides	Rezultātu	Izlaides	Rezultātu
2. Zaļāka Eiropa ar zemām oglekļa emisijām, veicinot tīru un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu, “zaļās” un “zilās” investīcijas, aprītes ekonomiku, pielāgošanos klimata pārmaiņām un risku novēršanu un pārvaldību				
2.7 Uzlabot bioloģisko daudzveidību un zaļo infrastruktūru pilsētvidē un samazināt piesārņojumu	PKI 12 – Zaļās infrastruktūras platība pilsētu teritorijās	PKR 11 – Iedzīvotāji, kuri gūst labumu no gaisa kvalitātes pasākumiem	RKI 36 – Zaļās infrastruktūras platība, kas atbalstīta pilsētu teritorijās RKI 37 – Natura 2000 teritoriju platība, ko aptver aizsardzības un atjaunošanas pasākumi saskaņā ar prioritārās rīcības plāniem RKI 99 – Platība ārpus Natura 2000 teritorijām, ko aptver aizsardzības un atjaunošanas pasākumi RKI 38 – Atbalstītā sanētās zemes platība RKI 39 – Uzstādītās gaisa piesārņojuma monitoringa sistēmas	RKR 50 – Iedzīvotāji, kuri gūst labumu no gaisa kvalitātes pasākumiem RKR 95 – Iedzīvotāji, kuriem ir piekļuve jaunai vai modernizētai zaļajai infrastruktūrai pilsētu teritorijās RKR 51 – Iedzīvotāji, kuri gūst labumu no trokšņa samazināšanas pasākumiem RKR 52 – Sanētā zeme, ko izmanto apzaļumotām teritorijām, sociālajiem mājokļiem un ekonomiskām vai kopienas darbībām
4. Sociālāka Eiropa, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru				
4.1. Uzlabot darba tirgu sekmīgumu un piekļūvi kvalitatīvām darbvietām, attīstot sociālo inovāciju un infrastruktūru <i>4.1.1. Uzlabot visu darba meklētāju, tostarp jauniešu, un neaktīvu personu piekļūvi nodarbinātībai un veicināt pašnodarbinātību un sociālo ekonomiku</i>	PKI 17 – Bezdarbnieki gadā, kurus apkalpo uzlaboti nodarbinātības dienesti	PKR 16 – Darba meklētāji, kuri gadā izmanto uzlabotos nodarbinātības dienestus	RKR 61 – Bezdarbnieki gadā, kurus apkalpo uzlaboti nodarbinātības dienesti (kapacitāte)	RKR 65 – Darba meklētāji, kuri gadā izmanto atbalstīto nodarbinātības dienestu pakalpojumus
4.3. Palielināt marginalizētu kopienu, migrantu un nelabvēlīgā situācijā esošo grupu sociāli ekonomisko integrāciju, izmantojot integrētus pasākumus, tostarp mājokļa un sociālo pakalpojumu jomā <i>4.3.1 Veicināt aktīvu iekļaušanu,</i>	PKI 19 – Izveidoto vai modernizēto uzņēmšanas infrastruktūru papildu ietilpība	PKR 18 – Jauno un uzlaboto uzņēmšanas un izmitināšanas struktūru apkalpoto lietotāju skaits gadā	RKI 66 – Atbalstītās bērnu aprūpes infrastruktūras (jauna vai modernizēta) klašu telpu ietilpība RKI 67 – Atbalstītās izglītības infrastruktūras (jauna vai modernizēta) klašu telpu ietilpība	RKR 70 – Atbalstīto bērnu aprūpes infrastruktūru izmantojušo bērnu skaits gadā RKR 71 – Atbalstīto izglītības infrastruktūru izmantojušo skolēnu/studentu skaits gadā

Kohēzijas politikas konkrētais mērķis	Veikuma pamatrādītāji		Rezultātu pamatrādītāji	
	Izlaides	Rezultātu	Izlaides	Rezultātu
<i>tostarp lai veicinātu vienlīdzīgas iespējas un aktīvu līdzdalību un uzlabotu nodarbināmību</i> 4.3.2 Veicināt marginalizēto kopienu, piemēram, romu, sociālekonomisko integrāciju.				
4.4. Nodrošināt vienādu piekļuvi veselības aprūpei, tostarp primārajai aprūpei, attīstot infrastruktūru 4.3.4. Uzlabot vienlīdzīgu un savlaicīgu piekļuvi kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un izmaksu ziņā pieejamiem pakalpojumiem; uzlabot veselības aprūpes sistēmu pieejamību, efektivitāti un izturētspēju; uzlabot piekļuvi ilgtermiņa aprūpes pakalpojumiem.	PKI 20 – Jaunās vai modernizētās veselības aprūpes infrastruktūras kapacitāte	PKR 19 – ledzīvotāji, kam ir piekļuve uzlabotiem veselības aprūpes pakalpojumiem	RKI 69 – Atbalstītās veselības aprūpes infrastruktūras kapacitāte RKI 70 – Atbalstītās sociālās infrastruktūras (neskaitot mājokļus) kapacitāte	RKR 72 – Cilvēki, kam ir piekļuve uzlabotiem veselības aprūpes pakalpojumiem RKR 73 – Atbalstīto veselības aprūpes iestāžu izmantojušo cilvēku skaits gadā RKR 74 – Atbalstīto sociālās aprūpes iestāžu izmantojušo cilvēku skaits gadā RKR 75 – Vidējais reaģēšanas laiks ārkārtas medicīniskās palīdzības sniegšanai atbalstītajā teritorijā
5. ledzīvotājiem tuvāka Eiropa, ar vietējo iniciatīvu palīdzību veicinot pilsētu, lauku un piekrastes teritoriju ilgtspējīgu un integrētu attīstību				
5.1. Veicināt integrētu sociālo, ekonomisko un vidisko attīstību, kultūras mantojumu un drošību pilsētu teritorijās	PKI 21 – ledzīvotāji, ko aptver integrētas pilsētattīstības stratēģijas		RKI 74 – ledzīvotāji, ko aptver integrētas pilsētattīstības stratēģijas RKI 75 – Integrētas pilsētattīstības stratēģijas RKI 76 – Kopīgie projekti RKI 77 – Atbalstītās kultūras un tūrisma infrastruktūras kapacitāte	RKR 76 – Pilsētattīstības stratēģiju sagatavošanā un īstenošanā iesaistītās ieinteresētās personas RKR 77 – Tūristi/apmeklējumi atbalstītajos objektos* RKR 78 – Lietotāji, kas gūst labumu no atbalstītās kultūras infrastruktūras
5.2. veicināt integrētu vietējo sociālo, ekonomisko un vidisko attīstību, kultūras mantojumu un drošību, tostarp lauku un piekrastes teritorijās,			RKI 80 – Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģijas vietējai attīstībai	

Kohēzijas politikas konkrētais mērķis	Veikuma pamatrādītāji		Rezultātu pamatrādītāji	
	Izlaides	Rezultātu	Izlaides	Rezultātu
izmantojot arī sabiedrības virzītu vietējo attīstību				

Avots: Finanšu ministrija

Tabulā 4.2. ietvertā informācija liecina, ka 2021.-2027.gada perioda struktūrfondu ieguldījums SOCIĀLĀS AIZSARDZĪBAS jomā tiks novirzīts jauniešu bezdarba mazināšanai un ieguldījumiem infrastruktūrā, kas atzīstams par daļu no pilsētvides.

4.3. EIROPAS SAVIENĪBAS CENTRALIZĒTĀS PROGRAMMAS

Papildus ESIF nacionālās aploksnes finansējumam (*Latvijai tieši pieejamais finansējums*) ESIF 2021.-2027.gada plānošanas periodā būs pieejams arī ES centralizētās programmas atbalsts attīstības iniciatīvām. Tieši SOCIĀLĀS AIZSARDZĪBAS nozarē – šo finansējumu nebūs iespējams ieguldīt, taču jaunais tiesiskais regulējums ļaus veidot saikni starp nacionālo finansējumu un ES centralizētajām programmām, piesaistot finansējumu no tādām programmām kā *Apvārsnis Eiropa* un *IvestEU*, kur dalībvalstis varēs pārvietot daļu savu piešķirto līdzekļu, lai būtu pieejama garantija, ko nodrošina ES budžets. Tas palīdzēs nodrošināt, ka investīcijas sociālajā infrastruktūrā tiek labi koordinētas ar citām ES investīcijām.

IvestEU programmas plānotais budžeta piešķīrums Sociālajiem ieguldījumiem un parsmēm plānots 50 milj. *euro* apmērā.

Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments digitālajā jomā nodrošinās maksimālus ieguvumus galvenajiem sociāli ekonomiskajiem virzītājspēkiem, piemēram, skolām, slimnīcām.